

zorovatelů v Gruzii 1994. Závěr kapitoly pojednává o konfliktech v Afghánistánu a Iráku v rámci operace „Trvalá svoboda“. V afghánské otázce se Německo angažovalo uspořádáním Petersbergské konference v Bonnu na konci 2001, jejímž hlavním výsledkem bylo zřízení mezinárodní brigády ISAF s mandátem NATO v poválečném Afghánistánu. Do té se SRN zapojila značným kontingentem vojáků a činností tzv. provinčních rekonstrukčních týmů se podílí na obnově infrastruktury válkou zpusťované země.

V poslední části knihy autor popisuje pozitivní vliv vojenských kněžů na psychiku vojáků a extrémní poměry, kterým jsou vojáci během nasazení vystaveni. Dále Rauch vysvětluje moderní koncepci *CIMIC* (*Civil-Military Co-operation*), která od 1992 klade větší důraz na civilní komponenty během zahraničních misí, urychluje tak vývoj krizového managementu, zprostředkovává lepší kontakt mezi externími vojenskými silami na jedné straně a obyvatelstvem a civilními úřady v zemi na straně druhé. V konečném efektu tak přispívá k lepšímu výsledku zahraniční mise.

Publikace Andrease Raucha pojednává o vývoji německých ozbrojených sil poválečné SRN, o potížích při jejich zapojení v rámci mezinárodních akcí, problémech spojených s novou interpretací ústavy, politickými rozepřemi a reformou německých ozbrojených sil. Kniha shrnuje všechny zahraniční humanitární a vojenské akce poválečné SRN a klade hlavní důraz na zásadní změny při formování zahraniční a bezpečnostní politiky státu stále zatíženého historickou vinou. Kniha je doplněna obsáhlým poznámkovým aparátem a různými tabulkami.

Pavel Dvořák

Stephen F. Szabo, Parting Ways: The Crisis in German-American Relations. Washington D.C.: Brookings Institution Press, 2004. ISBN 978-0815782446

Ve dnech bezprostředně následujících tragickému 11. září 2001 ujišťoval kancléř Gerhard Schröder své americké protějšky o plné oddanosti německé politiky a Němců Spojeným státům. Přesto stály v tomto momentě vztahy obou států před obdobím prudkého ochlazení – německo-americké „roztržky“, jež neměla v poválečných dějinách obdoby. Vrcholem tohoto vývoje byla Schröderova předvolební kampaň v roce 2002 a americké rozhodnutí zahájit válku v Iráku bez ohledu na negativní stanovisko části evropských spojenců v čele s Francií a právě Spolkovou republikou. Stephen Szabo, americký odborník na transatlantické vztahy se specializací na Německo, předkládá čtenářům analýzu tohoto bezprecedentního vývoje německo-amerických vztahů z pozice roku 2004.

Svou analýzu autor rozdělil do sedmi kapitol, v nichž se postupně vypořádává s příčinami roztržky a jejím vlastním průběhem. Knihu pak zakončuje skicou dalšího vývoje problematiky s určením podmínek pro znovunalezení modu vivendi ve vzájemných vztazích. Kladem tohoto představení problému je jeho důsledné zařazení do kontextu mezinárodní politiky a zdůraznění proměn mezinárodního klimatu ve světové zahraniční a bezpečnostní politice po konci studené války, zejména v souvislosti s nástupem hrozby globálního teroru symbolizovaného právě 11. zářím 2001.

Pokud bychom měli shrnout hlavní příčiny „otrávení“ německo-amerického vztahu (poisoned relationship, jak to definovala bývalá americká ministryně zahraničí Condoleezza Riceová) v Szabóově pojetí, najdeme celou řadu faktorů, které je možno rozdělit do několika skupin: (1) proměna německé identity a domácí politiky po konci studené války vznikem „berlínské republiky“ (tendence k silnější emancipaci, nástup poválečné generace, integrace obyvatel bývalé NDR); (2) proměna americké politiky po nástupu George W. Bushe na post prezidenta v souvislosti s posílením neokonzervativního (Paul Wolfowitz) a národně konzervativního křídla (Donald Rumsfeld) v republikánské straně, jež proběhla na úkor pozice tradičních realistů z doby Bushe seniora (Colin Powell); (3) proměna mezinárodního klimatu kolem roku 2001 (nové výzvy jako terorismus a změna klimatu, úpadek významu Evropy a Německa z hlediska USA, rozšíření NATO a EU, „nová“ a „stará Evropa“); a konečně (4) osobní rovina a personalizace konfliktu pramenící z odlišných osobností a vzájemných animozit kancléře Schrödera a prezidenta Bushe (skutečnost, že ochlazení vztahů došlo tak daleko, autor označuje jako *failure of leadership*). Do budoucna, má-li dojít k obnovení konsensu mezi Německem a USA, vidí Szabo jako nutnost především opětovné přiblížení „strategických kultur“ obou zemí. Ani tak se ovšem Německo a s ním ani Evropa nevyhnou přechodu od vřelého a upřímného vztahu, jak jej známe z doby studené války, k chladnému realistickému kalkulu vlastního zájmu, uzavírá autor.

Szabo se zaměřil na analýzu stavu z let 2001 až 2003 v celé jeho šíři zahrnující jeho předpoklady, průběh, kontext a možné důsledky, resp. cesty, jak se jim vyhnout. Využil pestré palety pramenů; vzhledem k tomu, že se jedná o téma velmi aktuální, najdeme v odkazovém aparátu množství novinových článků, projevů dotyčných politiků, osobních rozhovorů s aktéry, údajů o vývoji veřejného mínění apod. Důsledkem této (oprávněné) volby pramenů je však častý přechod autora k „publicistickému“ stylu psaní, v němž nechybí nejrůznější jen těžko doložitelné citáty či údaje o osobních vztazích politiků.

Základním problémem publikace, který autorovi nelze odpustit, je však absence jasné struktury výkladu. Prvním signálem pro čtenáře je už nahlédnutí do obsahu: namísto úvodu, jenž by nastínil tezi či průvodní otázku studie, systematického výkladu problematiky v jednotlivých tématických kapitolách a závěru zde najdeme sedm kapitol, jejichž názvy rozhodně nelze označit jako věcné a srozumitelné. Neblahé tušení se potvrdí v první kapitole, kde sice autor uvádí do problému, avšak otázka, jak bude ve výkladu postupovat, zůstane neobjasněna. Následujících zhruba sto stran textu je spíše shlukem příčin, důsledků, průběhu roztržky než srozumitelným představením problému. Důsledkem této nesystematičnosti je opakování některých bodů, což vzbuzuje podezření, že mnohá z autorových tvrzení by bylo možné shrnout v rámci podstatně kratšího textu. Ani v závěru nedejde na jasné výsledky autorova výzkumu.

Co do míry nadbytečného textu se zdá, že Szabo svého čtenáře podceňuje – v případě publikace, jež se na přebalu označuje jako *a „must-read“ for anyone closely researching German-American relations*, je s podivem, že autor pokládá za nutné vysvětlovat základní parametry stranického systému typu charakteristiky postkomunistické PDS. To je však možno přisoudit skutečnosti, že je kniha určena zejména americkému čtenáři, který přeci jen problematiku vnitropolitického dění v SRN sleduje z podstatně větší vzdálenosti, nežli

je tomu z hlediska obyvatele sousedního státu. Tomu také nasvědčuje zařazení chronologického přehledu událostí sledovaných let v německo-amerických vztazích do příloh. Naopak z hlediska „evropského čtenáře“ je asi nejpřínosnější částí knihy čtvrtá kapitola (Clash of Strategic Cultures), kde Szabo popisuje rozdíly ve „strategických kulturách“ USA a SRN spolu s výkladem o republikánských koncepcích zahraniční politiky a německého konceptu civilní mocnosti. Zajímavé je mj. i vysledování zásadních antagonismů v uspořádání a charakteru státu Izrael (nacionální, unilaterální, role armády, náboženství, „krev a půda“) a SRN (postnacionální, multilaterální, decentralizace, otevřená státnost, nábožensky i národnostně liberální) či kumulace významných událostí pro Opferdebatte právě ve volebním roce 2002.

Jak hodnotit Szaboovy Parting Ways ze současného hlediska? Jako dobrou ilustraci rychlého rozkladu dosud neotřesitelného německo-amerického vztahu a jako popis nezdaru, z něhož je možno si vzít poučení na obou stranách Atlantiku. Současná politika SRN je již s Amerikou do značné míry opět na jedné lodi; to však – vzhledem k dlouhodobým faktorům a trendům, které autor jmenoval – nemusí trvat věčně. Škoda jen, že se autor nepokusil o lepší strukturování své analýzy. Jeho analýza tak v mnoha ohledech připomíná spíše texty publicistického charakteru, jejichž životnost až na výjimky nebývá dlouhá.

Pavel Bobek

Ivo Šlosarčík, **Politický a právní rámec evropské integrace**. 3., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 452 s. ISBN 978-80-7357-471-0

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že k problematike európskej integrácie existuje len obmedzené množstvo domácich (českých, resp. slovenských) publikácií, ktoré by svojím obsahom, zameraním a šírkou záberu smerovali k študentskej univerzitnej komunite. V tomto kontexte je publikácia *Politický a právní rámec evropské integrace*, ktorá má byť určená „pre potreby kurzov európskej integrácie a európskeho práva prednášaných na akademickej pôde“ (s. 13), vítaná. Kniha má teda ambíciu byť uceleným prehľadom a stručnou analýzou kľúčových tém európskej integrácie pre študentov. Či túto ambíciu napĺňa, je otázka hodná bližšieho preskúmania.

Je dôležité pripomenúť, že sa jedná o tretie, aktualizované vydanie. Podľa kontextu obdobia, v ktorom vyšla (rok 2010), je viac než pravdepodobné, že publikácia o európskej integrácii sa v tomto období bude zaoberať najmä Lisabonskou zmlouvou a zmenami plynúcimi z jej vstupu do platnosti. Autor tento fakt pomenúva už na začiatku úvodu. Dozvedáme sa, že pôvodný text bol prepracovaný a doplnený o úpravy rámca integrácie podľa Lisabonskej zmluvy. Prvá časť knihy sa venuje samotnej Európskej únii, jej inštitúciám, právnemu rámcu, súdnemu systému a časť uzatvára zaujímavá kapitola o konkrétnom prístupe vybraných členských štátov k EÚ. Druhá časť sa venuje štyrom kľúčovým prvkom ekonomickej integrácie – voľnému pohybu osôb, tovarov, služieb a kapitálu, časť uzatvára kapitola o ochrane hospodárskej súťaže v EÚ. V tretej časti sa kniha venuje niektorým sektorovým politikám EÚ – mediálnej, bezpečnostnej a publikáciu uzatvára kapitola o vonkajších aktivitách EÚ.